

EINDRAPPORTAGE

KWARTIERMAKEN VOOR REGIONALE PARTICIPATIEHUBS: NAAR BEKENDHEID EN VERBINDING

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Achtergrond	3
1.2	Over de woordkeuzes in deze rapportage	4
1.3	Leeswijzer	4
2	De aanpak van de kwartiermakers	5
2.1	Zorgkantoorregio's als vertrekpunt	5
2.2	Aanpak per regio	5
2.3	Samenwerking met landelijke partijen	6
3	Regio-overstijgende observaties	7
3.1	De rode draden uit de regiorapportages	7
3.2	Werk aan de winkel	10
3.3	Grote verschillen in de status van participatie tussen regio's	11
3.4	Behoeftte aan verbinding	11
3.5	Vraagtekens bij nut en schaal van de hubs	11
3.6	Diversiteitsvraagstukken	12
4	Activiteiten per regio	13
5	Adviezen	19
5.1	Participatiepijlers als ontwikkelingsrichting voor hubs	19
5.2	Omarm verschillende vormen van participatie	19
5.3	Klantgericht werken	20
5.4	Samenwerking tussen lokale, regionale en landelijke initiatieven	20
5.5	De participatiehubs middels actieleren ontwikkelen	20
5.6	Schaalgrootte van de hubs	21
5.7	Investeren in vertrouwen vanuit actiegerichte houding. Samen aan de slag!	21
	Bijlage A: Inge vulde vragenlijsten en deelnemers co-creatiebijeenkomsten	22
	Bijlage B: Toelichting participatiespin	24

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Participatie van inwoners, patiënten, cliënten of samengevat “de mensen om wie het draait”, is steeds vaker een kernwaarde in plannen, beleidsstukken en ideeën. Verschillende overheidsprogramma’s, waaronder het Integraal Zorg Akkoord (IZA), stellen dat participatie cruciaal is voor het toekomstig bestendig maken van zorg en ondersteuning. Naast deze beweging naar een actievere rol van inwoners, zien we dat steeds meer veranderingen regionaal georganiseerd worden. Op verzoek van het ministerie van VWS adviseerde PGO Support - tegenwoordig INVOLV geheten - in dat rapport “*Van knelpunt naar Knooppunt*” om een netwerk van regionale knooppunten (participatiehubs) te organiseren:

“Een regionaal knooppunt zorgt voor een passende ‘participantenmix’ van inwoners, zorggebruikers en andere betrokkenen. Het knooppunt kan inwoners en zorggebruikers (individuen én hun organisaties) ondersteunen bij hun participatie-activiteiten en introduceren bij stakeholders. Het knooppunt kan stakeholders motiveren en ondersteunen bij het vormgeven van participatie. Zo’n netwerk van regionale knooppunten die nauw samenwerken met landelijke partijen, vormt een regionale ondersteunings- en coördinatiestructuur die bestaande en nieuwe participatiemogelijkheden stimuleert, integreert en verankert”¹.

Daarbij vindt het ministerie van VWS het belangrijk dat deze knooppunten gaan functioneren als brug tussen de leefwereld en systeemwereld en dat deze effectief met elkaar verbonden worden.

Het ministerie van VWS besloot in 2023 tot een kwartiermakersfase. Hiermee konden de voorbereidingen voor deze participatiehubs worden getroffen. Deze voorbereidingen bestonden uit het informeren, enthousiasmeren en verbinden van partijen in de regio en het gezamenlijk stilstaan bij de huidige uitdagingen en kansen op het gebied van participatie. Vijf kwartiermakers zijn daarom vanuit Significant en Pluut & Partners tussen oktober 2023 en augustus 2024 actief geweest in de 31 zorgkantorregio’s.

De kwartiermakers probeerden zoveel mogelijk stakeholders in de regio bij elkaar te brengen voor een gesprek over de stand van zaken met betrekking tot participatie in de regio. Ook spraken zij over hoe zij de participatie kunnen versterken en professionaliseren. Tot slot startten de kwartiermakers het gesprek over de kansen en uitdagingen bij de vorming van een participatiehub.

Gedurende het kwartiermakerschap startte het ZonMw-programma “Infrastructuur beleidsparticipatie door inwoners en patiënten bij regionale vraagstukken over gezondheid, zorg en ondersteuning”. De kwartiermakers deelden hun observaties vanuit de regio’s met ZonMw omdat dit waardevolle input was voor het ontwerp van het ZonMw-programma en de inhoud van de hieraan verbonden subsidie-oproep. Op 9 april 2024 opende de eerste subsidie-oproep voor coalitievorming voor regionale participatiehubs. De kwartiermakers hebben de regio’s hierover geïnformeerd, zodat de reeds ontstane verbinding tussen stakeholders middels subsidie verder vormgegeven kon worden.

In dit rapport delen we onze observaties als kwartiermakers in de periode van oktober 2023 tot augustus 2024². Deze observaties hebben betrekking op de stand van zaken rond participatie in de diverse regio’s en op de eerste ontwikkelingen rond de coalitievorming en ontwikkeling van de hubs. Dit rapport is bedoeld voor de partijen die de

¹ Van Noort, Beelen en Hettinga (2022). Van knelpunt naar knooppunt - Regionale participatie in zorg en welzijn #hoedan? PGO Support.

² Dit rapport is dus nadrukkelijk geen verslag van een onderzoek, maar van kwartiermakerschap. Om deze reden benadrukken we op meerdere plaatsen in deze rapportage dat we ons baseren op een selecte groep mensen per regio die input leverde en/of deelnam aan sessie. Het doel was steeds: een dialoog en coalitievorming rond hubs op gang brengen en dus niet: waarheidsvinding op basis van wetenschappelijke methoden.

participatiehubs gaan vormgeven én de partijen die in de toekomst van hun diensten gebruik kunnen gaan maken, Wij hopen dat dit nuttige input voor hen is, die zal zorgen voor verdere professionalisering van regionale participatie.

1.2 Over de woordkeuzes in deze rapportage

Gesprekken over participatie kunnen beladen zijn en bepaalde woorden veroorzaken soms misverstanden of emoties. Daarom hebben we vanaf de start van het kwartiermakerschap onze woorden zorgvuldig gekozen. Daarnaast was het belangrijk om steeds goed uit te leggen waarom we bepaalde taalkeuzes maakten en wat we met de gekozen woorden bedoelen.

We kozen voor het woord participatie omdat dit woord centraal staat in het doel van deze opdracht: kwartiermakerschap voor participatiehubs. Met dit woord bedoelen we zowel situaties waarin er sprake is van gelijkwaardig samenwerken met inwoners of als gevallen waarbij er sprake is van het louter raadplegen of op andere manieren betrekken van inwoners. Participatie kan dus op verschillende manieren en is er in verschillende vormen. Hiervoor zijn steeds verschillende randvoorwaarden nodig. De pijlers van de participatiescan laten zien welke aspecten bijdragen aan impactvolle participatie. We lichten de participatiescan in hoofdstuk 3 toe.

We kiezen in deze rapportage daarnaast voor het woord inwoners. Onder inwoners verstaan we mensen met en zonder zorgvraag. Dus ook patiënten, cliënten en hun naasten. We kiezen voor inwoners omdat dit een breed begrip is en past bij de in het IZA en GALA beoogde transformatie van een focus op ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag.

Tot slot formuleerden de kwartiermakers samen met mensen in de regio participatie-opgaven. Hiermee bedoelen we de acties die nodig zijn om participatie zelf verder te brengen³. Denk aan inspanningen gericht op het vergroten van de invloed van inwoners, de diversiteit van inwoners vergroten en het verbeteren van de diversiteit en verbinding.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de aanpak die de kwartiermakers hanteerden. In het daaropvolgende hoofdstuk presenteren we de regio-overstijgende observaties. Vervolgens presenteren we in hoofdstuk 4 het doorlopen proces per regio. Tot slot geven we in hoofdstuk 5 onze adviezen op basis van onze observaties en ervaringen als kwartiermakers. We verwachten dat onze observaties en adviezen helpend zijn voor iedereen die aan de slag gaat met de ontwikkeling van de regionale participatiehubs.

³ En dus niet de inhoudelijke beleidsopgaven uit bijvoorbeeld de regioplannen waarvoor participatie nodig is.

2 De aanpak van de kwartiermakers

2.1 Zorgkantorregio's als vertrekpunt

“Dé regio” bestaat niet. Verschillende opgaves, sectoren of initiatieven kennen een andere regio-indeling. We waren ons ervan bewust dat elke regio-indeling beperkingen kent, maar zijn in opdracht van het ministerie van VWS pragmatisch gestart met de zorgkantorregio's als vertrekpunt. Vervolgens volgden we waar mogelijk en passend de wensen van partijen in de regio bij het bepalen op welke schaal we het gesprek voerden.

2.2 Aanpak per regio

Per zorgkantorregio maakten we een regioscan op basis van de volgende stappen:



1. We voerden per zorgkantorregio **deskresearch** uit om inzicht te krijgen in welke partijen zich bezighouden met participatie. We zochten onder andere naar patiënt- en cliëntraden, gemeenten, adviesraden, lokale inwonersinitiatieven en belangenbehartigers in de regio. We maakten hiervan een overzicht, inclusief e-mailadressen, dat gebruikt werd het uitzetten van een vragenlijst (stap 2). Daarnaast bestudeerden we per zorgkantorregio het regiobeeld en -plan en zochten we naar openbare documenten van bijvoorbeeld domeinoverstijgende samenwerkingsverbanden en gemeentelijke visies op participatie. Dit diende als voorbereiding op de stappen 3 en 4: de bijeenkomsten in de regio.
2. We zetten een **vragenlijst** uit met de volgende onderdelen:
 - Algemene gegevens over de respondent (zoals functie, zorgkantorregio('s) waar men actief is);
 - De visie van de respondent op hoe participatie kan bijdragen aan de uitdagingen in de regio;
 - Partners en stakeholders met wie in de regio wordt samengewerkt;
 - Overzicht van de (vertegenwoordigers van) inwoners die betrokken zijn bij veranderingen in gezondheid, zorg en ondersteuning in de regio;
 - Sterkten en verbeterkansen (participatieopgaves) op basis van de participatiescan (zie ook hoofdstuk 3).In bijlage A is te zien hoe we de vragenlijst verspreidden en hoe vaak deze is ingevuld. De inzichten uit de vragenlijst werden verwerkt in een conceptversie van de regioscan.
3. We hielden **gesprekken en kleine bijeenkomsten** in de regio, waarbij we diverse mensen spraken die betrokken waren bij veranderingen op het gebied van gezondheid, zorg en ondersteuning. We spraken met hen over wat er al wel of niet gebeurt op het gebied van participatie, wat hun zorgen waren of welke kansen ze juist zagen. Met hen sparden we ook over wie bij de voorbereidingen voor de hub betrokken moesten worden en hoe we de co-creatiebijeenkomst het beste konden insteken. Dit was cruciaal voor de eerste stappen van coalitievorming en ervoor te zorgen dat de plannen over de participatiehub bekend werden.
4. Een fysieke **co-creatiebijeenkomst** was de volgende stap in het kwartiermaken. Hierin bespraken we de conceptversie van het regiorapport dat op basis van de vragenlijst door ons was gemaakt. De bijeenkomst had tot doel om dit verder aan te scherpen en aan te vullen. We kozen bewust voor co-creatiebijeenkomsten omdat we het belangrijk vinden dat de regio zich eigenaar voelt van het regiorapport, om deze vervolgens te kunnen benutten richting de vorming van participatiehubs.

De agenda voor de co-creatiebijeenkomsten bestond doorgaans uit de volgende onderdelen:

- Introductie op onze opdracht en het doel van de bijeenkomst;
- Bespreken van de analyse van doelgroepen/partijen die nog onvoldoende gehoord worden en een toets op de lijst met belangrijkste stakeholders in de regio, zoals opgenomen in de conceptversie van de regioscan;
- Bespreken en aanvullen participatiescan;
- Bepalen van de participatieopgaven;
- Check-out en afsluiting.

Op basis van de gesprekken in stap 3 maakten we dit programma steeds op maat. In bijlage A is te zien hoe deelnemers voor de co-creatiebijeenkomsten zijn gevonden en hoeveel mensen aan deze bijeenkomsten deelnamen.

5. De uitkomsten uit de co-creatiebijeenkomst verwerkten we in een definitieve versie van **het regiorapport**. Aan de eerdere versie voegden we de participatieopgaven toe en scherpten we de teksten over de visie en goede voorbeelden waar nodig aan.
6. **Follow-upgesprekken en mails na de co-creatiebijeenkomst**. Na de bijeenkomsten hielden we contact met de deelnemers aan de co-creatiebijeenkomst over het verder bouwen aan een regionale participatiehub. In deze follow-upgesprekken hadden we ook aandacht voor eventuele gevoeligheden of zorgen onder de deelnemers van de co-creatiebijeenkomst over de verdere vormgeving van de participatiehubs. Ook hielden we deelnemers per e-mail op de hoogte over de openstelling van de subsidie door ZonMw.

2.3 Samenwerking met landelijke partijen

Om onze impact als kwartiermakers en de samenhang met het werk van anderen te vergroten, zochten we de samenwerking met meerdere partijen. Bij de start van onze opdracht hadden we een gesprek met PGO Support (inmiddels omgedoopt tot INVOLV). Dit gesprek gaf nuttige informatie over de achtergrond van het door hen opgestelde advies⁴. Vervolgens spraken we de landelijke partijen die betrokken waren bij het opstellen van het rapport van PGO Support: Mind, Ieder(in), Zorgbelang, Cliëntbelang, de Patiëntenfederatie Nederland en de Nederlandse Vereniging voor Zelfregie en Herstel.

We hebben een landelijke reflectieraad samengesteld. Aan deze reflectieraad nemen de landelijke organisaties deel die actief betrokken zijn bij het thema participatie in gezondheid, zorg en ondersteuning. Dit betreft de volgende organisaties: MIND, Koepel Adviesraden sociaal domein, Zorgbelang Nederland, PGO Support, Zorgbelang Inclusief, Sociaal Werk Nederland, ministerie van VWS, VNG, ZN, Patiëntenfederatie Nederland, Nederland Zorgt voor Elkaar, ZonMw en Zelfregie Nederland.

De reflectieraad kwam drie keer bij elkaar en voorzag de kwartiermakers van nuttige adviezen. Ook hebben de leden van de reflectieraad zich actief ingezet voor het werven van respondenten voor het invullen van de vragenlijst en hielpen zij mee met het realiseren van een goede participantenmix tijdens de co-creatiebijeenkomsten.

Met ZonMw stemden we meermaals af via telefonisch overleg en video-overleggen, zodat ZonMw onze observaties kon meenemen in hun programmaplan en het uitdenken van subsidierondes. Uiteraard hadden we ook frequent contact met onze opdrachtgever vanuit het ministerie van VWS om de voortgang van het kwartiermaken te bespreken én te zorgen dat we verbinding hielden met andere aanpalende ontwikkelingen op het gebied van participatie in de regio.

Wij danken alle partijen voor de goede samenwerking en wensen hen veel succes met het verder vormgeven van de participatiehubs!

⁴ Zie voetnoot 1.

3 Regio-overstijgende observaties

Per regio verwerkten we de resultaten van de vragenlijst en co-creatiebijeenkomsten in een regiorapport. In paragraaf 3.1 presenteren we de rode draden van deze regiorapporten in dezelfde opbouw en look-and-feel als die van de individuele regiorapporten. Vervolgens staan we vanaf paragraaf 3.2 stil bij onze regio-overstijgende observaties.

3.1 De rode draden uit de regiorapportages

Algemene inzichten

In alle regio's onderzochten we of er een regionale visie op participatie was. Daarnaast vroegen we mensen in de regio wat de meerwaarde van participatie is: hoe draagt participatie bij aan de uitdagingen in zorg en ondersteuning in de regio? Daarnaast belichtten we de vaakgenoemde thema's schaal en verbinding, de rode draden in goede voorbeelden en lieten we zien wie nog onvoldoende een stem krijgen volgens de mensen die de vragenlijst invulden. Hieronder de rode draden uit alle regio-rapporten.

Regionale visie op participatie

Geen van de regio's heeft een op zichzelf staande regionale visie op participatie in de context van gezondheid, zorg en ondersteuning. Diverse regio's verwijzen wel naar de regioplannen of naar lokale visies op participatie. Wat opvalt is dat niet alle benoemde visies samen met inwoners zijn opgesteld. In co-creatiebijeenkomsten kwam vaak naar voren dat deelnemers zoekende zijn naar hoe een regionale visie eruit moet komen te zien. Zij vonden veelal dat aansluiten bij de lokale visies de boventoon in een regionale visie zou moeten voeren. De participatiehubs kunnen de taak op zich nemen om deze lokale visies te vertalen naar een breed gedeelde regionale visie.

Hoe participatie bijdraagt aan uitdagingen in de regio

Wanneer we de rode draad in diverse visies op de meerwaarde van participatie in de regio's moeten samenvatten, ziet dat er als volgt uit: Participatie van inwoners is cruciaal voor het ontwikkelen van effectief en breed gedragen beleid op het gebied van zorg en welzijn. Door inwoners actief te betrekken bij beleidsvorming, wordt niet alleen hun kennis en ervaring benut, maar ontstaan ook plannen die beter aansluiten bij de behoeften van de gemeenschap. Dit vergroot de betrokkenheid en het vertrouwen in overheid en zorg- en welzijnsinstellingen, hetgeen weer resulteert in meer draagvlak en eigenaarschap. Daarnaast benadrukken mensen in de regio dat participatie sociale cohesie bevordert, eenzaamheid vermindert en zorgt voor inclusieve, duurzame zorgoplossingen. Het betrekken van diverse groepen, waaronder kwetsbare inwoners, is hierbij cruciaal om oplossingen op maat te realiseren die passen bij de regionale context. Ook bestaande lokale initiatieven spelen hierin een belangrijke rol. Door deze beter te verbinden met regionale vraagstukken en ambities, kan hun impact en betrokkenheid worden vergroot. Samenwerking op dit niveau versterkt gemeenschappen en draagt bij aan een veerkrachtigere, zorgzamere samenleving.

Schaal en verbinding

In verschillende regio's werd aangegeven dat men vooral op subregionaal niveau of zelfs lokaal niveau wil samenwerken. Schaalvergroting richting de regio vonden lang niet alle deelnemers wenselijk. Wanneer men samen meer beeld had bij de functie van een hub, zag men ook de voordelen in van organisatie op regionaal niveau. Dit leidde onder andere tot de behoefte om zichtbaar te maken wat er al gebeurt op het gebied van participatie in de regio. Door initiatieven in kaart te brengen, kunnen deze niet alleen met elkaar verbonden worden, maar kunnen bestuurders, professionals, beleidsmedewerkers of inwoners hier ook bij aansluiten of van leren. Ook viel op dat de beleving van de mate waarin participatie al goed vorm kreeg in een regio, soms sterk kon verschillen tussen deelnemers binnen één regio.

Rode draden in goede voorbeelden

Er waren in diverse regio's goede voorbeelden van participatie. Kenmerkend voor dit soort voorbeelden was dat men een creatieve werkvorm aanhield, die goed aansloot bij de behoeften van deelnemers. Ook waren dit dikwijls initiatieven die vanuit de inwoners zelf kwamen, en niet vanuit een organisatie of (lokale) overheid. De goede voorbeelden werden goed gevonden omdat ze in staat bleken om echt de verbinding te maken tussen de professionals en de specifieke opgaven, behoeften en wensen van de inwoners.

(Vertegenwoordigers van) inwoners die onvoldoende gehoord worden

Jongeren

Inwoners
met een
migratie-
achtergrond

Inwoners
met een
beperking

Inwoners
met een
lage SES

Positieve ervaringen die in meerdere regio's zijn genoemd:



- Er zijn al veel lokale initiatieven die graag met elkaar verbonden willen worden;
- Er is veel draagvlak voor participatie;
- Op verschillende plekken wordt positief gesproken over gemeenschapszin en samenwerken aan een gezonde gemeenschap;
- De regioplannen zijn in veel regio's de aanjager geweest om aan participatie te werken, waardoor verschillende partijen elkaar nu beter vinden

Participatieopgaven per pijler

Deze opgaven zijn tijdens de regionale coöperatiebijeenkomsten opgesteld en kunnen de komende tijd door de coalities in de regio verder worden aangescherpt

Diversiteit in participanten

Het is belangrijk om vooraf na te denken over welke individuen of groepen van belang zijn om een goede afspiegeling te krijgen voor het vraagstuk of thema waar men mee aan de slag gaat. Het zijn nu nog vaak dezelfde mensen die op diverse plekken deelnemen aan participatie. Er is daarbij een over-representatie van hoogopgeleide, gepensioneerde inwoners die actief deelnemen aan participatie. Het verhogen van de diversiteit en komen tot een passende participantenmix is dus een belangrijke opgave in de meeste regio's.

Mate van invloed

Er is op veel verschillende plekken sprake van 'meedenken', maar daadwerkelijk meebeslissen door inwoners komt beperkt van de grond. Het moment waarop participatie start, bepaalt de mate van invloed die nog mogelijk is. Betrek inwoners dus niet pas op het moment dat het grootste gedeelte van de besluiten al is genomen. Per opgave kan een andere mate van invloed wenselijk zijn. Het is belangrijk om hier transparant over te zijn en bewustere keuzes in te maken.

Tot slot zou het volgens mensen in de regio mooi zijn als er een betere balans komt tussen het toetsen van ideeën vanuit de systeemwereld onder inwoners en het ondersteunen van de ideeën van inwoners zelf.

Draagvlak voor participatie

Inwoners en systeempartijen geven desgevraagd aan dat er voldoende draagvlak is voor participatie. In vrijwel alle regio's mist het desalniettemin aan een gedragen visie en is het nog zoeken naar hoe participatie op het niveau van de regio vorm moet krijgen. Daarbij lopen de meningen uiteen over de waarde van verschillende vormen van participatie. Ook is er vaak geen financiering geregeld voor participatie. Dit zorgt voor ongelijkheid tussen 'vrijwilligers' en 'professionals'. Participatie voelt voor inwoners nog geregeld als een formaliteit die moet worden afgevinkt.

Professionaliteit

Om participatie goed vorm te geven, is het nodig om gesprekken te kunnen voeren op verschillende niveaus en om kennis te hebben van methodes waarmee verbinding gezocht en gelegd kan worden tussen partijen. Die kennis lijkt nog niet altijd voldoende aanwezig. De taal in communicatie met inwoners is vaak te complex (geen B1-niveau), hetgeen niet uitnodigt om mee te denken en mee te doen. Professionals kunnen nog groeien in hun luistervaardigheden.

Verbinding tussen de organisatie en de personen voor wie je het doet

Echte verbinding kost tijd. Meningingen, wensen en behoeftes kun je niet even in een sessie doorgronden en bij elkaar brengen. Het is belangrijk om te zijn waar mensen elkaar ontmoeten (denk aan een clubgebouw, buurthuis, wijkcentrum) en daar de verbinding met elkaar aan te gaan. Daarnaast is het belangrijk om te kunnen afwijken van reguliere werkmethoden. Kies een aanpak of werkvorm die mensen helpt om met elkaar in verbinding te komen. Daarnaast willen inwoners graag input leveren op voor hun belangrijke onderwerpen, die niet altijd aansluiten op de beleidsagenda van professionals.

Acteren op input

Het is inwoners niet altijd duidelijk wat er met hun input gebeurt. Het is belangrijk altijd een terugkoppeling te geven aan de inwoners over waarom hun input wel of niet is verwerkt. Het ontbreekt ondanks draagvlak graag aan het ook echt iets doen met de inbreng van inwoners.

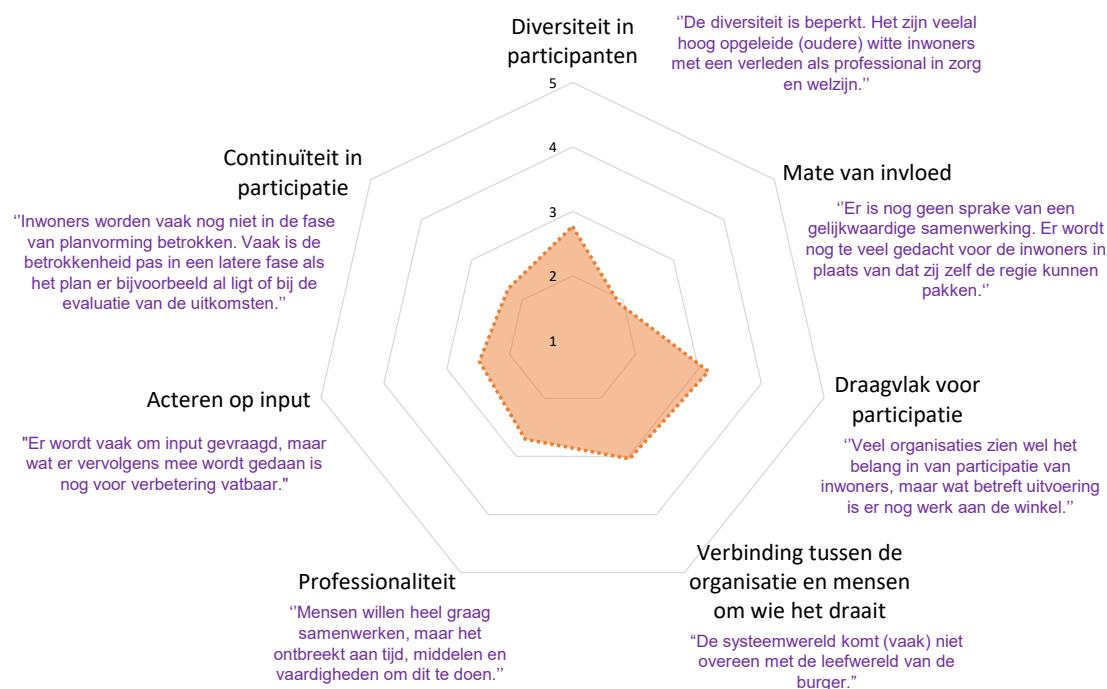
Continuïteit in participatie

Inwoners worden vaak eenmalig of aan het eind van het proces gevraagd om mee te denken. Participatie wordt nog vaak als een formaliteit ('een vinkje') gezien. Inwoners worden bijvoorbeeld vooraf op papier betrokken, maar krijgen in het vervolg vaak slechts een beperkte rol. Door inwoners een structurele plek te geven in het proces en transparant te zijn over de uitkomsten van participatie, wordt dit voorkomen.

3.2 Werk aan de winkel

We maakten tijdens het kwartiermaken gebruik van de participatiescan (zie ook het spindigram in de voorgaande paragraaf). De participatiescan is gebaseerd op wetenschappelijke publicaties over participatie en bestaat uit zeven pijlers; diversiteit in participanten, mate van invloed, draagvlak voor participatie⁵, verbinding tussen de organisatie en mensen om wie het draait, professionaliteit, acteren op input en continuïteit in participatie⁶. Een uitleg over deze pijlers is te vinden in bijlage B.

De overkoepelende scores per pijler op basis van 543 volledig ingevulde vragenlijsten zijn in onderstaand spindigram te vinden. Dit betreft de scores die we op basis van alle ingevulde vragenlijsten hebben berekend. In iedere co-creatiebijeenkomst presenteerden we een spindigram met de scores uit de betreffende regio. Regelmatig hoorden we daarbij dat deelnemers zorgen hadden dat de vragenlijst door een te beperkte groep van participanten was ingevuld. Beperkt in aantal mensen en/of twijfels over de representativiteit en diversiteit van de respondentengroep. Daarnaast gaven sommige deelnemers aan dat sommige vragen in de vragenlijst lastig te beantwoorden waren - mede vanwege het regionale schaalniveau. Deze kanttekeningen zijn belangrijk om mee te wegen bij het bestuderen van onderstaande spindigram.



De bevindingen bevestigen eerdere publicaties, die aangeven dat mensen in de regio worstelen met het goed vormgeven van participatie. Gemiddeld genomen is er alleen op de pijlers 'Draagvlak voor participatie' en 'Verbinding tussen de organisatie en de mensen om wie het draait' een gemiddelde score van hoger dan drie op vijf. De pijler 'Mate van invloed' scoort gemiddeld niet hoger dan 1,92 uit 5 en ook 'Continuïteit van participatie' en 'Acteren op input' scores over heel Nederland lager dan 2,5 uit 5. Voor een uitleg van deze scores, zie bijlage B.

Pijler	Score Nederland	Hoogst scorende regio	Laagst scorende regio
Diversiteit in participanten	2,77	3,7	2
Mate van invloed	1,92	2,83	0,92
Draagvlak voor participatie	3,16	3,92	1,89

⁵ Dit betreft draagvlak voor participatie en niet draagvlak voor de participatiehub.

⁶ In de nieuwe versie van de participatiescan is deze versimpeld naar vijf pijlers, namelijk: diversiteit, invloed, draagvlak, verbinding en vaardigheden en werkvormen. Acteren op invloed en continuïteit zijn daarmee onderdeel geworden van invloed.

Verbinding tussen de organisatie en de mensen om wie het draait	3,04	3,39	2,50
Professionaliteit	2,70	3,45	2
Acteren op input	2,48	3,29	2
Continuïteit in participatie	2,28	2,8	1,89

Tabel 1: Score en range per pijler van de participatiescan

3.3 Grote verschillen in de status van participatie tussen regio's

Tijdens het kwartiermaken viel op dat regio's sterk verschillen in de mate waarin participatie al vorm krijgt. Allereerst zagen we regio's waarin participatie al behoorlijk genormaliseerd en geprofessionaliseerd is. In deze regio's was het voor de kwartiermakers relatief gemakkelijk om een diverse groep mensen bij elkaar te brengen voor de co-creatiebijeenkomsten. Ten tweede waren er regio's waarin mede door de regioplannen participatie steeds meer vorm begon te krijgen. Veelal kwamen de kwartiermakers hier in gesprek met een belangenorganisatie die voor de uitdaging stond om participatie te verstevigen en te verbreden naar een diversere groep. Tot slot waren er enkele regio's waar participatie nog nauwelijks een rol leek te spelen bij beleids- en besluitvorming over gezondheid, ondersteuning en zorg. In deze regio's hadden de kwartiermakers grote moeite om in contact te komen met participatie-initiatieven op (sub) regionaal. Contactpersonen binnen deze regio's geven aan dat het nog niet gelukt is om een voet aan de grond te krijgen, of om zicht te krijgen op inwonersinitiatieven en de mogelijkheden tot participatie. Er zijn dus grote verschillen tussen regio's in de status van participatie. Dit zal ook invloed hebben op de mate van inspanningen die nodig zijn om een participatiehub te vormen. Het toont tegelijkertijd het belang aan van verbindende en aanjagende hubs.

3.4 Behoeftte aan verbinding

Tijdens de co-creatiebijeenkomsten ontmoetten diverse stakeholders elkaar, zoals leden van cliënten- en adviesraden, lokale inwonersinitiatieven, belangenbehartigers, zorgprofessionals, innovatoren en bestuurders en beleidsmakers die actief zijn op regionaal niveau. Geregeld kwamen deze mensen elkaar tijdens de co-creatiebijeenkomsten voor het eerst tegen. Er ontstonden soms direct nieuwe samenwerkingen en mensen wisselden letterlijk of figuurlijk visitekaartjes uit. Ook kwam het voor dat aanwezigen zich afvroegen waarom bepaalde lokale stakeholders niet aanwezig waren, terwijl die wel een belangrijke rol speelden in de participatieopgaven die geformuleerd werden. Vaak werd dan besloten om die stakeholder te benaderen voor een vervolg. Een terugkerend kernwoord tijdens veel bijeenkomsten was dan ook 'verbinding'. Men heeft behoefte aan verbinding tussen alle participatie-initiatieven die er al zijn. Soms alleen omdat het handig is van elkaars bestaan te weten, maar vaak ook omdat men samen wil optrekken bij nieuwe initiatieven of om inkomende vragen van beleidsmakers aan de juiste inwoners(vertegenwoordigers) te kunnen koppelen. In dat geval werd in een regio het woord verbindingsofficier genoemd als belangrijke persoon of rol in een participatiehub. Ook gaven verschillende deelnemers tijdens de co-creatiebijeenkomsten aan dat het prettig zou zijn als er op (sub)regionaal niveau enige vorm van coördinatie zou zijn op de onderwerpen waarop participatie nodig is, omdat bepaalde stakeholders overspoeld worden door aanvragen terwijl anderen wellicht net zo goed een rol zouden kunnen spelen. Participatiehubs kunnen dus op het vlak van verbinding een belangrijke rol gaan spelen.

3.5 Vraagtekens bij nut en schaal van de hubs

De observaties uit voorgaande paragrafen sluiten goed aan op de bedoeling van de participatiehub. Toch waren diverse deelnemers aan de co-creatiebijeenkomsten niet direct enthousiast over het idee van hubvorming. Wij bemerkten flink wat wantrouwen over dat het initiatief voor de participatiehubs genomen wordt door landelijke instanties en dat het ministerie van VWS opdrachtgever was van de kwartiermakersfase. Deelnemers beschouwen partijen als een ministerie van VWS en ZonMw bij uitstek als vertegenwoordigers van de systeemwereld. Zij vrezen dat de participatiehubs een bureaucratisch, top-down ingericht systeem worden, waarmee een extra overlegstructuur wordt geïntroduceerd waarin kleinere partijen uiteindelijk niet meer gelijkwaardig kunnen meedenken en meedoen. Zij benadrukken het belang van aansluiten bij wat er al is: bottom-up werken vanuit de wensen en behoeften van inwoners(vertegenwoordigers) en starten bij de regionale initiatieven en organisaties die al goed bezig zijn. Daarnaast dient de aandacht wat hen betreft vooral uit te gaan naar actie op de vraagstukken die er liggen en niet te veel tijd en energie te besteden aan de 'harde' infrastructurele kanten van participatie.

Ook de regionale schaal zorgde voor vraagtekens. Zoals eerder in dit rapport beschreven, bestaat er niet zoiets als “dé regio”. Verschillende opgaven vragen om andere regio-indelingen. Samenwerking op regionaal niveau voor het ene onderwerp levert een andere logische regio-indeling op dan samenwerking op het andere onderwerp. Logischerwijs voelden deelnemers aan de co-creatiebijeekomsten zich dan ook niet altijd verbonden met de zorgkantorregio waarin zij wonen of werken. Veel vaker maakten zij zich hard voor een bestaande gemeentelijke samenwerking, of een samenwerking op subregionaal niveau. Ook hoorden we de behoefte aan samenwerking op het niveau waarop de IZA-plannen worden gerealiseerd. Deelnemers gaven geregeld aan dat opschalen naar een regionaal of bovenregionale samenwerking op het gebied van participatie onwenselijk is. Zij meenden dat hun eigen gemeente of subregio unieke kenmerken en opgaven heeft, waardoor samenwerking op overstijgend niveau niet zinvol is. Ook was er ongerustheid over dat de eigen lokale opgaven, behoeften en wensen zullen ondersneeuwen wanneer de samenwerking wordt opgeschaald.

Tegelijk bleek tijdens de co-creatiebijeekomsten dat er op regionaal niveau, maar ook op bovenregionaal en soms landelijk niveau, dezelfde opgaven liggen - zowel beleidsmatig als op het gebied van participatie. Soms kwamen deelnemers aan een co-creatiebijeekomst hierdoor zelf tot het inzicht dat participatiehubs op regionaal niveau toch ook voordelen kunnen hebben. Omdat deelnemers zich tijdens de co-creatiebijeekomst samen een concreter beeld gingen vormen van een participatiehub, zagen zij steeds meer voordelen van het organiseren van deze hubs op regionale schaal. Ze benoemden met elkaar dat een hub kan zorgen voor het creëren van overzicht van wat er in de regio gebeurt op het gebied van participatie, dat de hub kan zorgen voor verbinding tussen initiatieven en dat de hub een functie heeft in het verder professionaliseren van participatie. Daarbij benadrukten zij wel dat er bij het werken op regionale schaal ook oog moet blijven voor de vrijheid en autonomie van de op zichzelf staande lokale initiatieven. Het is dus belangrijk dat de toekomstige participatiehubs duidelijk zijn over hoe hun regionale activiteiten zich verhouden tot lokale initiatieven en hoe zij de ruimte laten aan ‘couleur lokale’.

3.6 Diversiteitsvraagstukken

Onze rol als kwartiermakers richtte zich onder meer op het bijeenbrengen van een diverse groep tijdens de co-creatiebijeekomsten - zodat we bijdroegen aan de coalitievorming die nodig is om te komen tot een participatiehub met een goede participantenmix. In veel regio's gaven deelnemers aan dat met name jongeren, mensen met een beperking, mensen met een lagere sociaaleconomische positie en mensen met een niet-Nederlandse achtergrond nog te weinig worden gehoord en betrokken bij de participatie. Deze perspectieven hebben wij – ondanks vele inspanningen - in de co-creatiebijeekomsten ook ondervertegenwoordigd gezien.

Daarnaast merkten we dat er veel verschillende meningen, beelden en verwachtingen waren ten aanzien van de participatiehubs. Zowel tijdens de co-creatiebijeekomsten als in de landelijke reflectieraad zagen we dat de meningen verschillen over de gewenste vormen van participatie en dus ook over de samenstelling en doelen van de participatiehubs. Dit werd ook duidelijk tijdens een landelijke bijeenkomst van het nieuwe ZonMw-programma, waaraan wij een bijdrage leverden door onze tussentijdse bevindingen te delen. Enerzijds zijn landelijke en regionale partijen op zoek naar verbinding met elkaar en hebben zij behoefte aan coördinatie en impact in de regio. Anderzijds zijn er zorgen over regieverlies en zijn ze het niet altijd eens over wat de participatiehubs moeten gaan doen en welke vormen van participatie nodig zijn in de regio.

We hebben als kwartiermakers het goede gesprek over de gewenste vormen van regionale participatie gestimuleerd. Het kwartiermaken hielp veel mensen om vanuit een breder perspectief naar participatie te kijken. Een vaak diverse groep stakeholders kwam samen om te spreken over het diverser en impactvoller maken van participatie in de regio. Op deze manier zetten we de eerste stappen naar een gedeelde visie op nut en doel van participatie en de manier waarop een hub hierin een rol kan gaan spelen. Hubs die een diverse set van participatievormen omarmen en een diverse groep inwoners(vertegenwoordigers) weten te verbinden. Hierop dienen zowel op landelijk als regionaal niveau echter nog verdere stappen te worden gezet. Zie hierover ook onze aanbevelingen in hoofdstuk 5.

4 Activiteiten per regio

In dit hoofdstuk beschrijven we de activiteiten die we als kwartiermakers per regio hebben ondernomen. Informatie over het aantal ingevulde vragenlijsten en deelnemers aan de co-creatiebijeenkomst per regio zijn te vinden in bijlage A.

Per regio is ook een regiorapport opgesteld. Deze regiorapporten maken we niet openbaar, omdat er in vertrouwelijkheid is gesproken over de status van participatie in de regio. Mensen die interesse hadden in de regiorapportages, zijn door onze kwartiermakers verbonden aan de deelnemers aan de co-creatiebijeenkomst.

Regio Amsterdam en regio Amstelland & Meerlanden

Vanuit de regio Amsterdam en Amstelland & Meerlanden kwam het overgrote deel van de respons op de vragenlijst van Cliëntenbelang. We hebben om de respons te vergroten een interview gehouden met Cliëntenbelang. Gezamenlijk kwamen we tot de conclusie dat er in de praktijk geen onderscheid te maken is tussen de zorgkantoorregio's Amsterdam en Amstelland & Meerlanden. Daarom hebben we de co-creatiebijeenkomst en het regiorapport voor deze regio's samengevoegd.

Regio Apeldoorn/Zutphen

Vanuit de regio Apeldoorn/Zutphen waren er relatief veel mensen die aangaven deel te willen nemen aan de co-creatiebijeenkomst. De respons was voor een groot deel te danken aan de actieve inbreng van Zorgbelang en een lid van de Sociale Adviesraad in die regio. Contactpersonen bij Zorgbelang in deze regio gaven aan dat er naast Apeldoorn/Zutphen en Arnhem eigenlijk nog een derde regio is, namelijk de Achterhoek. We overwogen om daarom een extra co-creatiebijeenkomst te plannen voor deze regio, maar gezien de relatief lage respons op de vragenlijst en het beperkte aantal aanmeldingen voor de co-creatiebijeenkomst hebben we hier uiteindelijk vanaf gezien. Tijdens de co-creatiebijeenkomst wilden de deelnemers de bijeenkomst graag gebruiken om de subsidie van ZonMw te bespreken, die in de week van de bijeenkomst was opengesteld. Het gesprek is daarom met name gegaan over het vormen van een coalitie binnen de regio, en minder over de participatie-opgaven. We hebben daarom aangeboden om een tweede bijeenkomst te organiseren waarin de participatieopgaves kunnen worden besproken in de verdere gedachtevorming over de hub. Hiervan is door de regio geen gebruik gemaakt.

Regio Arnhem

De regio Arnhem bestrijkt een groot gebied dat bestaat uit drie subregio's, die ieder een eigen regioplan hebben. Daarom is aanvankelijk overwogen om voor elke subregio een aparte co-creatiebijeenkomst te organiseren. Vanwege de lage respons en om de gewenste regio-indeling voor de hub gezamenlijk te kunnen bespreken, is in samenspraak met de contactpersonen besloten om toch één bijeenkomst te organiseren voor de gehele zorgkantoorregio. Uiteindelijk is een co-creatiebijeenkomst georganiseerd waaraan vijf mensen deelnamen.

Regio Drenthe

De co-creatiebijeenkomst in de regio Drenthe organiseerden we samen met een contactpersoon bij Zorgbelang. Gefinancierd vanuit de zorgkantoren is deze contactpersoon het afgelopen jaar als 'kwartiermaker inwonersparticipatie' bezig geweest om inwonersparticipatie goed op gang te krijgen, in voorbereiding op de participatiehub. Door deze voorbereiding konden we relatief eenvoudig tot voldoende deelnemers komen voor een co-creatiebijeenkomst.

Regio Flevoland

Vanuit de regio Flevoland kwamen al snel signalen dat er vanuit de organisaties Zorgbelang en Flever een grote behoefte was om zo snel mogelijk vaart te maken met het organiseren van een co-creatiebijeenkomst, in aanloop naar het organiseren van een hub. De co-creatiebijeenkomst vond plaats op de dag dat de subsidieoproep voor de eerste ronde werd opengesteld. De deelnemers gaven aan de bijeenkomst te willen gebruiken voor coalitievorming en het maken van afspraken voor het opstellen van een subsidieverzoek. De inzichten uit de vragenlijst zijn verwoord in een conceptversie van het regiorapport maar er heeft geen gezamenlijke duiding plaatsgevonden. De participatieopgaven zijn in deze bijeenkomst dan ook niet inhoudelijk aan bod gekomen. Bovendien gaven Flever en Zorgbelang aan dat ze de participatieopgaven al goed in beeld hebben. De contactpersoon van de regio hebben we eind augustus gesproken en zij gaf aan dat goede contacten in de regio, de reeds bekende kennis bij alle betrokkenen en de conceptrapportage die wij hebben opgesteld voldoende basis boden voor het vervolgproces waar ze mee aan de slag gaan. Dit na toekenning van de subsidiemiddelen uit de eerste ronde.

Regio Friesland

In samenspraak met de gemeente Sud-West Fryslân organiseerden we een co-creatiebijeenkomst. De bijeenkomst werd goed bezocht. Tijdens de bijeenkomst waren belangenorganisaties, gemeenten, zorgorganisaties en inwoners van de partij. Tijdens de bijeenkomst werd duidelijk dat Zorgbelang een aanvraag voor subsidie had ingediend. De overige aanwezigen wilden hier graag betrokken bij worden. Zorgbelang heeft een vervolgbijsamenkomst georganiseerd waar wij niet bij betrokken zijn.

Regio Groningen

De co-creatiesessie voor Groningen organiseerden we samen met stichting Zorg Innovatie Forum. In de co-creatiebijeenkomst van de regio Groningen werd unaniem gesteld dat de regio's Friesland, Groningen en Drenthe in een gezamenlijke hub zouden moeten zitten, omdat nu al op dit bovenregionale niveau wordt samengewerkt.

Regio Haaglanden

Onder de regio Haaglanden vallen: Den Haag, Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk en Wassenaar. We constateerden al snel dat de regio uiteenvalt in 1) Zoetermeer en 2) Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk en Wassenaar - met elk hun eigen initiatieven, ook op het gebied van burgerparticipatie. Zoetermeer is bezig met het inrichten van de "Kamer van inwoners". Dit heeft overeenkomsten met de beoogde participatiehubs. In Den Haag focst men zich voornamelijk op het bottom-up (vanuit lokale initiatieven) vormgeven van participatie. Er zijn daarom eind 2023 door ons gesprekken gevoerd met zowel Zoetermeer2025 als VTZ met de vraag of we een gezamenlijke of separate co-creatiebijeenkomst willen organiseren. Uiteindelijk besloten we om een gezamenlijke bijeenkomst te organiseren. Deze stond gepland voor 12 december 2023. Door onduidelijkheid over de verschillende programma's en subsidies rondom burgerparticipatie is ervoor gekozen om deze bijeenkomst uit te stellen. De co-creatiebijeenkomst vond uiteindelijk plaats op 30 mei 2024. Tijdens de bijeenkomst was een mix van 16 deelnemers aanwezig: gemeente, inwoners, adviesraden, zorgverzekeraar en zorgorganisaties.

Regio Kennemerland

Vanuit de regio Kennemerland ontvingen we te weinig reacties op de vragenlijst om een regioscan te maken en konden we te weinig belangstellenden vinden om een co-creatiebijeenkomst te plannen. Cliëntbelang geeft aan dat participatie nog nauwelijks leeft en dat het moeilijk is dit in Kennemerland vorm te geven. Ook onze contactpersoon van NLZVE geeft aan moeilijk zicht te krijgen op bestaande lokale initiatieven. We hebben een onlinebijeenkomst gehouden over de participatieopgaven in de regio Kennemerland met drie betrokkenen uit de regio.

Regio Midden-Brabant en West-Brabant

Ondanks dat de respons in de regio's Midden- en West-Brabant niet laag was, bleek het lastig om voldoende deelnemers te vinden voor de co-creatiebijeenkomst. Daarnaast begrepen we van onze contactpersoon bij Zorgbelang Midden-Brabant dat er in Noord-Brabant veel op sub-regionaal niveau wordt gewerkt, en dat het daardoor lastig te duiden is welke regio-indeling voor de co-creatiebijeenkomsten en de participatiehubs gekozen dient te worden. Vanwege bovenstaande zaken hebben we een gezamenlijke co-creatiebijeenkomst voor beide regio's georganiseerd.

Regio Midden-Holland

Vanuit de regio Midden-Holland ontvingen we te weinig reacties op de vragenlijst om een regioscan te maken en konden we te weinig belangstellenden vinden om een co-creatiebijeenkomst te plannen. Een persoon die in de vragenlijst had aangegeven te willen deelnemen aan een co-creatiebijeenkomst hebben we telefonisch geïnterviewd. We hebben haar gesproken over de stand van participatie in de regio en de belangrijkste participatieopgaven. Zij gaf aan te herkennen dat participatie op het gebied van zorg en welzijn beperkt leeft in haar regio. Dit is in haar beleving niet altijd zo geweest. Ze gaf aan dat er een tijd is geweest dat Zorgbelang Midden-Holland en Kernkracht samen input over thema's bij hun achterban ophaalden en hiermee aan de slag gingen. De respondent geeft aan dat sinds ongeveer een jaar Zorgbelang niet meer actief is in regio Midden-Holland en naar haar mening daarmee feitelijk ook de participatie van de groep mensen die zij vertegenwoordigden stil is komen te vallen. Navraag bij Zorgbelang hierover leert ons dat zij nog wel hebben deelgenomen aan het ontwikkelen van het regioplan met behulp van een voucherregeling. Inmiddels zijn zij niet meer actief betrokken in deze regio. Zorgbelang geeft aan het beeld te herkennen dat inwonersparticipatie niet erg leeft in de regio en zij krijgen ook moeilijk voet aan de grond.

Regio Midden IJssel

Vanuit deze regio hebben we voor het organiseren van de co-creatiebijeenkomst hulp gezocht bij Zorgbelang. Zij hebben zich gericht op het organiseren van een eigen bijeenkomst over inwonersparticipatie en het aanvragen van de subsidie voor coalitievorming bij ZonMw. Daardoor liep de organisatie van de co-creatiebijeenkomst enige vertraging op en was de opkomst bij de sessie met acht personen relatief laag.

Regio Nijmegen

We hebben contact gehad met het samenwerkingsverband 'Regio Nijmegen op 1 lijn' om een co-creatiebijeenkomst te organiseren. Na afstemming met het samenwerkingsverband 'Rivierenland beter af' gaf onze contactpersoon aan niet te willen deelnemen aan een co-creatiebijeenkomst op regionaal niveau, omdat dit geen recht zou doen aan alles wat er op subregionaal en lokaal niveau speelt in de regio. Omdat wij voorzien dat de participatiehubs echter eerder op bovenregionaal niveau dan op subregionaal niveau gaan opereren, hebben we besloten om geen subregionale co-creatiebijeenkomsten te organiseren voor regio Nijmegen. Wij hebben daarom uiteindelijk met Participatiepartners, onderdeel van Zorgbelang, een co-creatiebijeenkomst georganiseerd.

Regio Noordoost-Brabant

Met de contactpersoon van Zorgbelang is besproken dat zij eind 2023 al met belangenbehartigers en leden van cliëntenraden en sociale adviesraden bijeen zijn geweest om participatie te bespreken rondom het IZA en het regioplan. Verschillende deelnemers aan de co-creatiebijeenkomst waren hier ook bij aanwezig, waardoor de sessie mooi kon voortborduren op de eerdere bijeenkomst.

Regio Noord en Midden-Limburg

De co-creatiebijeenkomst voor Noord- en Midden Limburg organiseerden we samen met burgerkracht Limburg. De regio Noord- en Midden-Limburg bestrijkt een groot gebied waardoor het even zoeken was naar de beste locatie voor een bijeenkomst. De bijeenkomst zelf werd goed bezocht, door zowel actieve inwoners als mensen die werkzaam zijn bij organisaties en/of samenwerkingsverbanden.

Regio Noord-Holland-Noord en regio Zaanstreek-Waterland

Voor deze regio's gaven de contactpersonen bij Cliëntenbelang aan te beschikken over een goed netwerk. Vanuit deskresearch en overleg met Cliëntenbelang werd tegelijk ook duidelijk dat de twee regio's in de praktijk samenwerken als één regio. Daarom is er voor de beide regio's één co-creatiebijeenkomst gehouden en één regiorapport gemaakt.

Regio Rotterdam

Uit de gesprekken met gemeente Rotterdam en Zorgbelang voorafgaand aan de co-creatiebijeenkomst kwam naar voren dat de wijkraden en de Brede Raad 010 (een raad bestaande uit 30 personen met diverse achtergronden) regelmatig actief zijn op vraagstukken op het gebied van gezondheid, zorg en ondersteuning. Dit werd bevestigd door de twintig deelnemers aan de co-creatiebijeenkomst.

Regio 't Gooi

Bij deze regio viel het op dat er in de vragenlijst veel respondenten waren die zich met meerdere regio's verbonden voelden en daarbij ook 't Gooi invulden. Wanneer wij navraag deden, bleken verschillende respondenten zich hoofdzakelijk betrokken te voelen bij een andere regio dan 't Gooi, bijvoorbeeld met Flevoland. Dit kunnen we verklaren doordat Almere behoort tot de zorgkantoorregio 't Gooi, terwijl mensen uit die stad en omgeving zich voornamelijk richten op samenwerking binnen Flevoland. Ook zijn er verschillende gemeenten uit de zorgkantoorregio 't Gooi die geografisch dicht bij Amsterdam liggen en zich daardoor hoofdzakelijk richten op die regio. We hebben voorafgaand aan de co-creatiebijeenkomst twee respondenten gesproken uit Hilversum en omstreken, en zij gaven aan zich met regio 't Gooi verbonden te voelen en ook voornamelijk samen te werken in en om Hilversum. Er is recent een domeinoverstijgende samenwerking ontstaan tussen organisaties, onder meer via het samenwerkingsverband 'Gezond Gooi'. Uiteindelijk namen vijftien personen deel aan de co-creatiesessie.

Regio Twente

Binnen Twente voerden we verschillende gesprekken met belangenorganisaties en inwonersinitiatieven. Er gebeurt van alles op lokaal niveau in Twente. Er zijn echter wel verschillende visies op participatie van inwoners. Wij hebben als kwartiermakers gepoogd om een co-creatiebijeenkomst te plannen, maar door de openstelling van de subsidie lag de focus van de regio daarop. In augustus is in de subsidie gehonoreerd. Wij spraken met de indieners van de subsidie, Twentse Naobers, in september over onze bevindingen uit de vragenlijst en de aandachtspunten voor de regio die hieruit zijn gekomen.

Regio Utrecht

De co-creatiebijeenkomst in Utrecht konden we als eerste in de reeks plannen, omdat zich al snel voldoende enthousiaste deelnemers meldden. Aan het einde van de bijeenkomst pakte de vertegenwoordiger van Samen030 de handschoen op om een vervolgbijeenkomst te organiseren waarin een gedeelte van de deelnemers elkaar trof in de voorbereiding richting een participatiehub.

Regio Waardenland

Voor de regio Waardenland hadden we enige moeite om voet aan de grond te krijgen. Dat had ermee te maken dat de groep mensen die de vragenlijst had ingevuld niet groot was. Van deze groep mensen gaf bovendien slechts een klein aantal aan bij een co-creatiebijeenkomst aanwezig te willen zijn. Pogingen om contact te leggen met deze mensen verliepen moeizaam. Uiteindelijk kwamen we uit op een contactpersoon van Zorgbelang en Nederland Zorgt voor elkaar en besloten we toch een kleinschalige bijeenkomst te organiseren. Deze bijeenkomst was een van de laatste co-creatiebijeenkomsten. Tegen onze verwachtingen in was er een diverse groep deelnemers aanwezig. Er ontstond verbinding tussen Zorgbelang, die inmiddels een subsidie van ZonMw voor coalitievorming rond de hub had ontvangen, en de andere deelnemers. Zorgbelang nodigde de andere deelnemers uit om mee te doen en denken tijdens een bijeenkomst die zij in september organiseren.

Regio Westland-Schieland-Delftland

Regio Westland-Schieland-Delftland staat aan de start van de uitvoering van inwonersparticipatie van het regioplan. Er is vanuit Zorgbelang op verschillende thema's van het regioplan onderzoek gedaan naar de behoeften en een deel van het Regionaal Integraal Gezondheidsakkoord (RIGA) is mede vormgegeven door inwoners van de regio. Om uitvoering te geven aan het RIGA-plan, is besloten om gezamenlijk een co-creatiebijeenkomst te organiseren, waarin de uitwerking van de actielijnen van het RIGA-plan en de netwerkvorming met inwoners centraal staan. Aan deze bijeenkomst namen bijna 60 inwoners en cliëntvertegenwoordigers deel uit de gemeenten Delft, Lansingerland, Maassluis, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Schiedam, Vlaardingen en Westland. De deelnemers gingen in gesprek over 6 thema's: Diversiteit, Gezond leven, Inwoners in een kwetsbare situatie, Ouderen, Bestaande initiatieven/ goede voorbeelden en Samenwerken op bestuursniveau. Tijdens de bijeenkomst konden deelnemers de kansen en uitdagingen per thema aangeven, hun gewenste betrokkenheid uitspreken en aanbevelingen doen voor andere mensen of organisaties die erbij betrokken zouden moeten worden. Zorgbelang neemt de verdere uitwerking op zich.

Regio Zeeland

De regio Zeeland was een van de eerste regio's waar wij een co-creatiebijeenkomst organiseerden. We maakten hierbij gebruik van het brede samenwerkingsverband dat in de regio al aanwezig is; de Zeeuwse Zorg Coalitie (ZZC). Bij de co-creatiebijeenkomst was een vertegenwoordiging van zorgaanbieders, welzijn, gemeente, belangenbehartigers en inwoners aanwezig. Er was veel motivatie onder de deelnemers om verder te spreken over het onderwerp en de participatiehub. Op deze positieve energie is na de bijeenkomst doorgepakt. We hebben nog diverse keren contact gehad om te helpen in het weer bij elkaar brengen van deze groep mensen richting de aanvraag voor subsidie voor de hubs.

Regio Zuid-Holland-Noord

We spraken met de gemeente Leiden en Stichting Lumen Holland Rijnland over regionale participatie. Zij gaven aan dat er momenteel nog weinig wordt gedaan op het gebied van participatie. Hoewel er soms ervaringsdeskundigen worden gevraagd om mee te denken bij een instelling, zitten inwoners nog niet structureel aan tafel in de regio. De gemeente heeft een Doe-Mee platform (participatieplatform) opgericht en wil hier volgend jaar actief mee aan de slag gaan. Bij de co-creatiebijeenkomst waren voornamelijk inwoners aanwezig. In navolging van de bijeenkomst zijn we in contact gekomen met Alliantie Positieve Gezondheid om de bevindingen van de co-creatiebijeenkomst te toetsen en verder aan te scherpen.

Regio Zuid-Hollandse Eilanden

We spraken met de gemeente Goeree-Overflakkee en Zorggroep Haringvliet over regionale participatie. Zij gaven aan dat de ervaringen met participatie uiteenlopend zijn. Er is een grote bereidheid om samen te werken, maar dit komt vaak nog niet van de grond. Samen met inwoners(vertegenwoordigers) en medewerkers van gemeenten en zorgaanbieders werd tijdens de co-creatiebijeenkomst gesproken over de kansen en uitdagingen in de regio. Tijdens de bijeenkomst werd uitgebreid stilgestaan bij de regio-indeling. De deelnemers aan de bijeenkomst zien de Zuid-Hollandse Eilanden niet als een logische regio voor een participatiehub en voelen weinig voor samenwerking met omliggende regio's. Zij zouden graag een participatiehub opzetten op het eiland Goeree-Overflakkee omdat de andere eilanden fundamenteel anders zijn.

Regio Zuid-Limburg

In de regio Zuid-Limburg was er veel belangstelling voor de co-creatiebijeenkomst. Bij het organiseren van deze bijeenkomst hebben wij samengewerkt met Burgerkracht Limburg. Tijdens de bijeenkomst dacht de groep aanwezigen actief mee over de uitdagingen en mogelijke oplossingen voor de regio. Burgerkracht Limburg bood aan om de kar te trekken bij het aanvragen van de subsidie en wilde dit graag in samenwerking met de andere aanwezige organisaties doen. Dit voorstel werd positief ontvangen, en na de bijeenkomst is er gezamenlijk verder gewerkt aan de vervolgstappen richting het opzetten van een participatiehub.

Regio Zuidoost-Brabant

Bij het organiseren van de co-creatiebijeenkomst werd aan de hand van de contacten al duidelijk dat er regionaal wordt samengewerkt. In één van de twee subregio's, Helmond- de Peel, is reeds in 2015 een domeinoverstijgende samenwerking opgericht, namelijk: Peel Duurzaam Gezond. In dit samenwerkingsverband worden ook lokale initiatieven betrokken en is er een visie op het samenwerken met inwoners als partners. Het beperkt aantal deelnemers dat bij de co-creatiebijeenkomst aanwezig was, representeerde volgens hen niet goed hoeveel er reeds gebeurt in de regio. Gedurende de bijeenkomst is er gesproken over de uitdagingen in de regio en waar de verbinding met elkaar kan worden gezocht.

Regio Zwolle

Tijdens een gesprek met de Gelderse Academie en Zorgbelang is geconcludeerd dat deze regio bestaat uit Noord-Veluwe en IJssel-Vecht (Zwolle). Binnen Gelderland zien we dat er veel subregio's zijn georganiseerd. Toch wordt aangegeven dat men voor deze relatief kleine regio graag een hub zou willen vormen. Er is daarom gekozen om twee co-creatiebijeenkomsten te organiseren. In de regio Noord-Veluwe is de Gelderse Academie, een burgerinitiatief, kartrekker van participatie. De Academie ontwikkelde een manifest, waarmee wordt ingezet op het faciliteren van inwoners. In IJssel-vecht is Zorgbelang kartrekker. In beide co-creatiebijeenkomsten werd actief meegedacht door de aanwezigen over de voorliggende opgaven en benodigde acties in de regio.

5 Adviezen

We beschreven in dit rapport onze observaties als kwartiermakers. Hieronder geven we enkele adviezen op basis van deze observaties. Deze adviezen zijn allereerst bedoeld voor iedereen die de komende tijd de participatiehubs verder wil gaan vormgeven en dus ook gezamenlijk een coalitie willen gaan vormen. Ten tweede zijn deze adviezen bedoeld voor de mensen die mogelijk gebruik willen gaan maken van de diensten van de participatiehubs. We leggen verderop in dit hoofdstuk uit aan welke 'klantgroepen' wij dan denken.

5.1 Participatiepijlers als ontwikkelingsrichting voor hubs

Met behulp van de antwoorden op de vragenlijst en de discussies tijdens de co-creatiebijeenkomsten zijn voor iedere pijler van de participatiescan opgaven vastgesteld. We zagen vier rode draden – en daaraan gekoppelde aandachtspunten bij de ontwikkeling van de hubs - in de participatie-opgaven.

- a. Zorg voor gelijkwaardige samenwerking: niet alleen meepraten maar waar mogelijk meebeslissen. Ondanks het draagvlak voor participatie is in de meeste regio's nog nauwelijks sprake van een situatie waarbij inwoners kunnen meebeslissen over de belangrijkste ontwikkelingen in gezondheid, zorg en ondersteuning. Denk aan beslissingen rond de uitvoering van regioplannen en de daarin gestelde prioriteiten.
- b. Zorg voor verbinding in de regio. Diverse regio's stelden dat het belangrijk is dat er verbinding wordt gemaakt tussen de diverse bestaande lokale en (sub)regionale partijen en initiatieven. Er gebeurt al veel maar initiatieven kunnen veel meer van elkaar leren en elkaars netwerk en kennis benutten. De participatiehubs kunnen hier een belangrijke rol invullen, zodat de juiste inwoners(vertegenwoordigers) betrokken zijn bij de (beleids)vraagstukken die voorliggen en inwoners elkaar ook kunnen versterken en van elkaar kunnen leren.
- c. Zet in op professionalisering. In veel regio's kwam naar voren dat er meer kennis, kunde en vaardigheden nodig zijn om goed en gelijkwaardig samen te werken met inwoners en hun diverse achtergronden. De hub zou zich daarom kunnen richten op het voorlichten over en aanbieden van werkvormen en methodieken en het trainen in gespreks- en luistervaardigheden en diversiteitsvraagstukken.
- d. Zorg voor een goede participantenmix. Tijdens het kwartiermaken werd ons duidelijk dat participatie nog te vaak plaatsvindt met een groep mensen die geen goede afspiegeling van de betrokkenen bij het vraagstuk vormen. Vaak ontbreekt het perspectief van mensen jonger dan 50 jaar, mensen met een migratieachtergrond en mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden. Deze perspectieven zijn juist ook nodig voor een goede vertegenwoordiging. Wanneer de hub in contact staat met een breed scala aan stakeholders, kan de hub bij uitstek dienen als hoeder van de diversiteit in participatievraagstukken.

Wat ons betreft ligt er een belangrijke taak voor de hubs om mensen en partijen a) over deze opgaven te informeren en hierop bewustwording te creëren; en b) partijen middels advies en/of trainingen te helpen bij het aanpakken van deze opgaven. Dit vanuit een heldere en breed gedragen regionale visie op participatie met aandacht voor aan de diverse participatiepijlers.

5.2 Omarm verschillende vormen van participatie

Wij hebben geconstateerd dat er veel discussie is over wat "de beste" of "enige echte" vorm van participatie is. Hierover werd veel gediscussieerd door met name mensen die zelf participatie aanjagen, stimuleren of begeleiden. De gemoederen liepen geregeld hoog op. Dat is zonde. Want in de diversiteit in vormen van participatie zit nu juist rijkdom en waarde. Verschillende vormen van participatie, zoals adviesraden Sociaal Domein, cliëntenraden, burgerberaden en -panels, collectieve belangenbehartigers, individuele ervaringsdeskundigen en inwonersinitiatieven, kunnen elkaar versterken in de transformatie richting toekomstbestendige zorg en ondersteuning. Het zou mooi zijn als er in de visies van landelijke partijen, en in die van de participatiehubs, aandacht is voor hoe verschillende vormen van participatie elkaar kunnen versterken en voor welk type vraagstukken welke vormen van participatie geschikt zijn. Op het laatste kunnen de toekomstige hubs ook trainingen gaan verzorgen.

5.3 Klantgericht werken

Op basis van onze bevindingen onderscheiden we twee 'klantgroepen' die de participatiehubs kunnen gaan bedienen:

- Mensen die werkzaam zijn in de systeemwereld⁷: professionals hebben een idee, vraag of project en vragen inwoners vervolgens of ze hun input kunnen leveren, mee willen meedenken en/of samen kunnen werken.
- Inwoners⁸: inwoners hebben een idee of nemen een initiatief tot een verbetering of actie en de participatiehubs gaan hen ondersteunen of faciliteren met menskracht of door randvoorwaarden in orde te maken.

Het lijkt ons essentieel dat de hubs goed nadenken over hoe zij beide klantgroepen gaan bereiken en welke diensten ze hen kunnen aanbieden. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat beleidsmakers die aan de IZA-tafels deelnemen de hub vragen om hen in contact te brengen met relevante inwonersinitiatieven, ervaringsdeskundigen of belangenbehartigers die mee kunnen praten of beslissen over een vraagstuk dat voor ligt. Ook kunnen regionale beleidsmakers de hub vragen om ideeën te toetsen bij inwoners, voor deze verder worden uitgewerkt in concrete projectvoorstellen. Andersom kan een groep inwoners die een idee heeft voor een project dat relevant is in het kader van de uitvoering van de regioplannen zich melden bij de hub. De hub kan hen dan helpen om de juiste acties te zetten richting bijvoorbeeld beleidstafels. Op deze manier kan de hun de systeem- en leefwereld verbinden en zorgen dat de stem van inwoners gehoord wordt en hier acties op ontstaan.

5.4 Samenwerking tussen lokale, regionale en landelijke initiatieven

Deelnemers aan de co-creatiesessies pleitten regelmatig voor een bottom-up of community-up benadering. Daarmee bedoelen zij allereerst het aansluiten bestaande samenwerkingen en lokale en regionale partijen die actief zijn op het gebied van participatie de ruimte geven, naast de landelijk actieve organisaties. Wij steunen dit. Landelijke partijen hebben een ander netwerk en andere kennis en ervaringen dan de lokale en regionale organisaties en samenwerkingsverbanden. De laatstgenoemden hebben vaak een fijnmaziger netwerk in de wijk, gemeente en (sub)regio en kennis van de lokale culturen, behoeften en prioriteiten. Landelijke partijen hebben belangrijke kennis over welke beleidsvragen spelen en hebben kennis over de grote inhoudelijke dossiers die spelen, onder meer vanuit hun rol als collectieve belangenbehartigers. Lokale, landelijke en regionale organisaties en samenwerkingen kunnen elkaar dus versterken. Het is in het verder nadenken over de invulling van de hubs en de kennisdeling tussen hubs belangrijk om dit als vertrekpunt te nemen.

5.5 De participatiehubs middels actieleren ontwikkelen

Het hierboven genoemde bottom-up werken betekent ook dat we erkennen dat we nog niet weten hoe de hubs er precies uit moeten komen te zien. Duidelijk zijn wat ons betreft de te bedienen klantgroepen en de diensten die zij op hoofdlijnen kunnen vervullen:

- Informeren;
- Bewustwording verhogen;
- Adviseren;
- Professionaliseren;
- Verbinden.

Waar precies accenten op komen te liggen en hoe deze diensten precies in te vullen, moet zich echter nog laten ontdekken. Partijen in de regio willen graag de ruimte en vrijheid om zelf invulling te gaan geven aan de hub op basis van wat zij nodig hebben en de kansen die zij zien. Er is gaandeweg ons kwartiermakerschap steeds meer enthousiasme ontstaan over het idee van een hub, juist omdat er mogelijkheden werden gezien om het op basis van de participatieopgaven die we per regio benoemden steeds concreter te gaan vormgeven. Het is dus belangrijk dat de

⁷ Denk aan: beleidsmakers, bestuurders en managers van zorg- en welzijnsorganisaties, zorgprofessionals, programma- en projectleiders en andere mensen die werkzaam zijn bij organisaties en/of samenwerkingsverbanden op het gebied van zorg, ondersteuning en gezondheid.

⁸ Denk aan: advies- en cliëntenraden, burgerberaden en -panels, collectieve belangenbehartigers, individuele ervaringsdeskundigen, inwonersinitiatieven en (regionale) samenwerken tussen deze groepen/personen.

opzet en invulling van de hubs niet vooraf wordt uitgedacht en vastgelegd, maar dat stap voor stap wordt bepaald wat een goede invulling van de hub moet zijn. ZonMw kan zorgen voor kennisdeling tussen de hubs en een proces van actieleren gaan organiseren. Hoewel men binnen de regio's aanvankelijk huiverig was voor een hub die (boven)regionaal gaat acteren en het belang van de 'couleur locale' benadrukt, kwamen mensen geregeld tot het voortschrijdende inzicht dat de participatie-opgaven binnen en tussen regio's veel overeenkomsten laten zien. Wij constateerden ook dat op bovenregionaal en landelijk niveau de opgaven grotendeels overeenkomen. Tegelijkertijd kent elke regio zijn eigen goede voorbeelden. Ons advies aan ZonMw en de hubs is dan ook te investeren in uitwisseling van kennis en ervaringen. Hubs en regio's hebben veel van elkaar te leren. De uitwisseling van kennis en ervaringen kan zowel op het gebied van de participatie-opgaven als op het gebied van het vormgeven van de participatiehub plaatsvinden. De uitwisseling kan plaatsvinden met behoud van de eigenheid en autonomie van iedere regio en alle onderliggende samenwerkingsverbanden en initiatieven.

Door bovenstaand proces van actieleren zal steeds duidelijker worden hoe de participatiehubs optimaal kunnen functioneren en wat een optimaal aantal hubs met bijpassende regio-indeling is. Daarbij is het wel te adviseren om aan de mensen die de participatiehubs in de regio gaan vormen kaders worden meegegeven die zorgen dat de essentie van een hub wordt gerealiseerd. Voorbeelden van deze kaders zijn: een schets van de eerdergenoemde diensten, aandacht voor zorg én welzijn, inzetten op een diverse participantenmix en aandacht voor het organiseren van zeggenschap en daadwerkelijk kunnen meebeslissen.

5.6 Schaalgrootte van de hubs

Het ministerie van VWS vroeg ons te verkennen wat de ideale schaalgrootte voor een participatiehub is. Gaandeweg het kwartiermaken zagen we dat enkele zorgkantoorregio's een gezamenlijke bijeenkomst in het kader van deze opdracht wilden organiseren. Voor andere regio's was er juist de wens om meerdere bijeenkomsten per regio te organiseren. We kunnen op basis van de inzichten uit het kwartiermaken en de geadviseerde focus op actieleren en bottom-up ontwikkelen geen advies geven over het aantal participatiehubs dat gaat ontstaan. Wel hebben we geconcludeerd dat een bepaalde schaalgrootte nodig en wenselijk is om de hubs goed te laten functioneren. Een indeling waarin verschillende zorgkantoorregio's samen een participatiehub vormen vinden wij dan ook voor de hand liggen. Daarbij dient ook rekening gehouden te worden met fysieke afstanden tussen regio's. We verwachten dat er tussen de 15 en 25 participatiehubs zullen ontstaan.

5.7 Investeren in vertrouwen vanuit actiegerichte houding. Samen aan de slag!

Het is belangrijk dat er in de hubs plaats is voor alle partijen en personen die inwonerparticipatie op het gebied van zorg en ondersteuning vorm willen geven. Alleen zo kan de hub doeltreffend zijn in het vormen van een ondersteuningsstructuur voor participatie. Het geobserveerde wantrouwen richting de initiatiefnemers van de hubs en de strijd over taal en de beste vorm van participatie dragen hieraan niet bij. Er is juist behoefte aan actiegerichtheid, vooruitkijken en samenwerking. Zoals een deelnemer aan een van de co-creatiebijeenkomsten terecht uitsprak: "We moeten oppassen dat we het gevoel te moeten strijden om gehoord en erkend te worden niet gaan cultiveren". Het is dus zaak om stevig te investeren in wederzijds vertrouwen en respect voor verschillende perspectieven, rollen en vormen van participatie. Daarnaast is er het door deelnemers aan de co-creatiebijeenkomsten gesignaleerde risico dat de participatiehubs extra bureaucreatie gaan toevoegen en een extra plek gaan zijn waar wordt gepraat in plaats van gedaan. Terwijl de hubs juist een aanjager van de noodzakelijke veranderingen in zorg en ondersteuning kunnen zijn. Dit vraagt actiegerichtheid en pragmatisme. Vind "klanten" die gebaat zijn bij de diensten van een hub en die in de doemodus staan en ga als participatiehub deze doeners informeren, adviseren, professionaliseren en/of verbinden. Door op deze manier in de praktijk ervaringen op te doen, kan de participatiehub zijn meerwaarde gaan laten zien.

Bijlage A: Ingevulde vragenlijsten en deelnemers co-creatiebijeenkomsten

De tabel in deze bijlage geeft een gedetailleerd overzicht van het aantal ingevulde vragenlijsten en deelnemers aan de co-creatiebijeenkomst per zorgkantoorregio.

De vragenlijst is als volgt verspreid:

- Middels een mail aan organisaties die actief zijn in de regio, zoals de partijen die gezamenlijk een regioplan hebben opgesteld;
- Middels een gerichte mail aan partijen of personen uit ons netwerk, het netwerk van de opdrachtgever en landelijke organisaties;
- Middels een mail aan personen of organisaties wiens e-mailadres is aangedragen door personen die de vragenlijst invulden.

Deelnemers aan de co-creatiebijeenkomsten zijn als volgt gevonden:

- Personen die de vragenlijst hebben ingevuld, werd gevraagd of zij willen deelnemen aan een co-creatiebijeenkomst in de regio. Hen hebben we vervolgens weer gevraagd om de uitnodiging voor de co-creatiebijeenkomst door te sturen in de regio;
- De leden van de reflectieraad hebben de co-creatiebijeenkomsten onder de aandacht gebracht van hun achterban;
- Via LinkedIn zijn oproepen voor co-creatiebijeenkomsten gedeeld door de kwartiermakers

In onderstaande tabel hebben we alleen het aantal volledig ingevulde vragenlijsten meegenomen.

Zorgkantoor-Regio	Aantal ingevulde vragenlijsten	Aantal deelnemers co-creatie bijeenkomst
't Gooi	21	15
Amstelland en De Meerlanden	7	+/- 30 ⁹
Amsterdam	13	+/- 30 ¹⁰
Apeldoorn/Zutphen	25	6
Arnhem	15	5
Drenthe	42	11
Flevoland	13	13
Friesland	35	21
Groningen	20	11
Haaglanden	11	16
Kennemerland	7	n.v.t.
Midden-Brabant	9	6 ¹¹
Midden-Holland	7	n.v.t.
Midden-IJssel	14	8
Nijmegen	16	13
Noord- en Midden-Limburg	31	16
Noord-Holland Noord	9	19 ¹²
Noordoost-Brabant	22	8
Rotterdam	15	20
Twente	18	n.v.t.
Utrecht	22	13
Waardenland	8	n.v.t.

⁹ Regio's Amstelland en De Meerlanden en Amsterdam samengevoegd in een co-creatiebijeenkomst.

¹⁰ Regio's Amstelland en De Meerlanden en Amsterdam samengevoegd in een co-creatiebijeenkomst.

¹¹ Regio's Midden- en West-Brabant samengevoegd in een co-creatiebijeenkomst.

¹² Regio's Noord-Holland Noord en Zaanstreek/Waterland samengevoegd in een co-creatiebijeenkomst.

West-Brabant	26	6 ¹³
Westland Schieland Delfland	18	+/-60
Zaanstreek/Waterland	5	19 ¹⁴
Zeeland	11	12
Zuid-Holland Noord	5	8
Zuid-Hollandse Eilanden	2	11
Zuid-Limburg	41	28
Zuidoost-Brabant	19	9
Zwolle	36	20 ⁹
Totaal	543	434

¹³ Regio's Midden- en West-Brabant zijn samengevoegd voor een co-creatiebijeenkomst.

¹⁴ Regio's Noord-Holland Noord en Zaanstreek/Waterland zijn samengevoegd voor een co-creatiebijeenkomst.

⁹ Regio Zwolle is opgedeeld in twee co-creatiesessie; regio IJssel-Vecht en regio Noord-Veluwe.

Bijlage B: Toelichting participatiespin

Uitleg begrippen en voorbeelden participatiespin

Diversiteit in participanten

Diversiteit gaat over de vraag of er voldoende spreiding is in de inwoners met wie wordt samengewerkt. Het gaat dan om optimale participantenmix. Denk hierbij aan een mix van inwoners die verschillen van elkaar in leeftijd, religie, gender, cultuur, gezondheid, etniciteit en sociaal-economische positie.

Mate van invloed

Aan de hand van de treden op de participatieladder kijken we naar in welke rollen inwoners betrokken zijn. We hebben oog voor de mate van invloed per rol en de diversiteit in rollen.

Draagvlak voor participatie

Draagvlak gaat over de mate waarin organisaties en/of mensen het idee van participatie steunen. Staat er een visie op papier? Staan betrokken partijen écht achter het samenwerken met inwoners?

Verbinding tussen de organisatie en de personen voor wie je het doet

Verbinding tussen organisaties en inwoners gaat over de verbinding tussen systeem- en leefwereld. Verdiepen inwoners en professionals zich bijvoorbeeld echt in elkaars belevingswereld? Is er een mix van ontmoetingen in de systeemwereld en in de leefwereld?

Acteren op input

Acteren op input gaat over de mate waarin ook echt actie volgt op de ideeën, adviezen, verhalen en initiatieven van inwoners. Blijft het bij kleine aanpassingen of is er door de samenwerking tussen professionals en inwoners sprake van nieuwe probleemdefinities, plannen en werkwijzen?

Professionaliteit

Professionaliteit gaat over of mensen over voldoende kennis en kunde beschikken om gelijkwaardig samen te werken en inwoners te betrekken. Denk aan kennis en kunde op het gebied van werkvormen en methodieken, gespreksvaardigheden, rollen en diversiteitsvragen.

Continuïteit in participatie

Continuïteit gaat over of er sprake is van structurele participatie. Dus niet ad hoc en bijvoorbeeld alleen bij de start of aan het einde van een project of verandering, maar in alle fasen.